

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Β΄
ΚΑΤΑ ΤΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ
ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΕΘΝΑΡΧΗ
ΜΑΚΑΡΙΟΥ Γ΄ (*)

Ἀναπολοῦμε σήμερα, ἑκατό χρόνια μετά τή γέννηση τοῦ αοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου καί Ἐθνάρχῃ Μακαρίου, τή σεπτή καί ἀγωνιστική του προσωπικότητα μέ αἰσθήματα θαυμασμοῦ καί βαθύτατης εὐγνωμοσύνης γιά τά ὅσα μεγαλεπήβολα καί ἔνδοξα ἔπραξε γιά τήν ἐλευθερία, τήν πρόοδο καί τήν πνευματική καλλιέργεια τοῦ ἀγαπημένου του Κυπριακοῦ λαοῦ.

Ἀναπολοῦμε, ὅμως, καί τή μαρτυρική του φυσιογνωμία· καί ἡ ψυχή μας γεμίζει μέ ἄφατη ὀδύνη· γιατί μία πολύ μικρή ὁμάδα ἀφρόνων φθόνησαν μέ ἀφάνταστη κακεντρέχεια τό μεγαλεῖο τῆς προσωπικότητας τοῦ Μακαρίου καί προσπάθησαν παντοιοτρόπως νά μειώσουν τήν αἴγλη τῆς ἐκκλησιαστικῆς καί ἡγετικῆς του φυσιογνωμίας καί, παράλληλα μέ τήν πνευματική του δολοφονία, νά ἐπιτύχουν καί τή σωματική.

Ὁ ἴδιος, ὅμως, βάδισε τήν ὁδό τοῦ μαρτυρίου του, μέ πόνο βέβαια καί ὀδύνη πολλή, ἀλλά καί εὐτόλμως. Ὁ Γολγοθᾶς ἦταν γνωστός γι' αὐτόν καί τόν ἀνέμενε. «Γνωρίζω καλῶς - διακήρυττε - ὅτι ὁ Θρόνος οὗτος, ὁ δι' ἐμέ σήμερον ὑψούμενος ὡς τό Θαβώρ

*) Τοῦτο ἔγινε στίς 19 Ἰανουαρίου 2013 στό Ἰδρυμα Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'.

τῆς δόξης, εἰς Γολγοθᾶν τοῦ μαρτυρίου αὖριον γενήσεται... Ἐπὶ δάφνης καὶ μυρσίνης ἐβάδισα σήμερον καὶ ἀνθοστρωμένος ἦτο ὁ δρόμος μου. Ἐπὶ ἀκανθῶν καὶ ἐπὶ τριβόλων, ὅμως, αὖριον θὰ βαδίσω καὶ ἀληθῆς Σταυρός ὑπὲρ τὰς ἀνθρωπίνας δυνάμεις μου καὶ τὴν ψυχικὴν μου ἀντοχήν θὰ εἶναι ἡ ἀποστολή μου... Καὶ οἱ ἀγῶνες, τοὺς ὁποίους ἔχω νὰ διεξαγάγω, δέν εἶναι «πάλῃ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικά τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Ἐφεσ. 6, 12). Δέν θὰ λυποψυχήσω, ὅμως. Σεῖς δέ, ὡς ἄλλοι Κυρηναῖοι, δώσατε χεῖρας βοηθείας εἰς τό βάρος τοῦ Σταυροῦ μου. Δι' ἐμαυτὸν ἔν μόνον ἐξαίτουμαι, τὴν πειθαρχικὴν πάντων ἀγάπην».

Ὡς Ἐκκλησιαστικὸς Ταγὸς ἀνέδειξε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀληθινοῦ καὶ μαχητικοῦ Ποιμένα, ἐκπληρώσας πλήρως τὴν ἐνθρονιστήρια ὑπόσχεσή του: «Περὶ τοῦ ἐμπιστευθέντος μοι ποιμνίου τούτου μόνον λέγω: Μετὰ φροντίδος ἀνυστάκτου «ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου» καὶ «ἐν νομῇ βοσκήσω αὐτά» (Ἰεζ. 34, 12-14). «Τὸ ἀπολωλὸς ἐκζητήσω καὶ τό πλανώμενον ἐπιστρέψω καὶ τό συντετριμμένον καταδήσω καὶ τό ἐκλείπον ἐνισχύσω καὶ τό ἰσχυρόν φυλάξω καὶ βοσκήσω αὐτά μετὰ κρίματος» (Ἰεζ. 45, 16). Καὶ συμπλήρωσε κατὰ ἓνα τραγικὰ προφητικὸ τρόπο. «Ἔτι δέ πλεῖον τούτου λέγω, «καὶ τὴν ψυχὴν μου θήσω ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰωάν. 10, 15).

Ὅταν κανεῖς μελετᾷ τὸν βίον τοῦ λαοπρόβλητου καὶ λαοπόθητου Ἠγέτη μας, μέσα του διαισθάνεται, ὅτι ἰσχύει καὶ γιὰ τὸν Μακάριο ἐκεῖνο πού ἔγραψε ὁ θεῖος Παῦλος γιὰ τὸν ἑαυτὸν του: «...Εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτόν...» (Γαλ. 1, 15-16). Καὶ ὄντως, ὁ Μακάριος ὑπῆρξε καὶ ἐκ φύσεως καὶ «ἐκ κλήσεως» κληρικός. Ὁ ἴδιος στίς προσωπικὲς συναντήσεις μας, μᾶς τό τόνιζε αὐτό ἰδιαίτερως. «...Πάνω ἀπ' ὅλα εἶμαι κληρικός». Ἡ δέ ζωὴ του - παρ' ὅλες τίς πολιτικὲς φουρτοῦνες καὶ ἀντιξοότητες, παρ' ὅλες τίς δολοφονικὲς ἀπόπειρες ἐναντίον του - ὑπῆρξε, ἀληθῶς, ἓνας εὐαγγελισμός

στή θεωρία καί στήν πράξη τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου.

Ἡ φλογερή του ἀγάπη πρὸς τὸν Χριστό συνετέλεσε ὥστε «τῇ τοῦ Θεοῦ Χάριτι»... «πάσῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ ἀναλῶσαι ἀπάσας τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις ὑπὲρ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἀγίας καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως καὶ ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς καταρτίσεως τοῦ ἑαυτοῦ ποιμνίου».

«Ἡ πνευματικὴ ἀνύψωσις καὶ ἡ οἰκονομικὴ βελτίωσις τοῦ κλήρου διὰ τὴν εὐδόκιμον αὐτοῦ διακονίαν ἐν τῷ πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας θὰ εἶναι ἐκ τῶν σπουδαίων μελημάτων μου», τόνισε μέ ἔμφαση στὸν ἐνθρονιστήριό του λόγο. Καὶ συνέχισε: «Ἡ πρό ἔτους ἰδρυθεῖσα Ἱερατικὴ Σχολὴ πολλῆς θὰ τύχῃ μερίμνης μου διὰ τὴν περαιτέρω αὐτῆς προαγωγὴν πρὸς πληρέστερον ὑπ' αὐτῆς καταρτισμὸν τοῦ κλήρου, τὸν ὅποιον ἐπιθυμῶ σεμνόβιον, πειθαρχικόν, ἀφωσιωμένον εἰς τὸ καθῆκον...».

Τὸ 1963 ἱδρύσε τό «Ταμεῖον βελτιώσεως τῆς μισθοδοσίας τοῦ Κλήρου», καὶ ἀργότερα τό «Γραφεῖον Θρησκευτικῆς Διαφωτίσεως». Μερίμνησε γιὰ τὴν ἐβδομαδιαία ἔκδοσις τοῦ φυλλαδίου «Ρήματα ζωῆς» καὶ ἐξέδωσε τὴν ἐφημερίδα «Ἐκκλησιαστικὸ Βῆμα», τὸ ὁποῖο μετὰ τὴν ἐπάνοδό του ἀπὸ τὴν ἐξορία ἀντικατέστησε μέ τὴν «Ἐκκλησιαστικὴ Ζωή».

Τὸ περιοδικό «Ἀπόστολος Βαρνάβας» τυγχάνει τῆς ἰδιαίτερης του ἀγάπης καὶ φροντίδας. Τὸ 1975, μέσα σ' ἐκεῖνο τὸν ὠκεανὸ τῆς ὀδύνης, μέ δική του πρωτοβουλία ἐκδίδεται ὀγκώδης ἀναμνηστικός τόμος γιὰ τὴν πεντηκονταετηρίδα αὐτοῦ, πού εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα καὶ τὴ βράβευσή του ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν.

Γιὰ 32 ὁλόκληρα χρόνια ὑπηρέτησε ἀνελλιπῶς καὶ μέ ὑψηλὴ ἐπίγνωση τὸ ἱερό Θυσιαστήριον, συμμετέχοντας συνειδητὰ στὴ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὅταν τελοῦσε τὰ Ἅγια Μυστήρια, βρισκόταν σέ μιά πνευματικὴ ἐξαύλωση, γεμᾶτος κατάνυξις καὶ δέος μπροστά στο «μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον». Ἡ ψυχὴ του ἦταν πλημμυρισμένη ἀπὸ εὐγνωμοσύνη ἐνώπιον τῆς οὐρανόθεν σταυρικῆς καὶ μυστηριώδους ἀγάπης τοῦ Κυρίου.

Μνημειῶδες εἶναι τό πνεῦμα τῆς συγχωρητικότητος καί τῆς ἀνεξικακίας πού τόν διέκρινε. Πολύ εὐστοχα Κύπριος δημοσιογράφος ἔγραψε γιά τόν Μακάριο: «...Στήν κακία ἀπαντοῦσε μέ καλωσύνη. Στό μίσος μέ ἀγάπη. Στήν ἔχθρα μέ συγγνώμη... Προσπάθησαν νά τόν σκοτώσουν, τούς συγχώρησε... Προσπάθησαν νά τόν ἐξαφανίσουν μέ τόν χειρότερο τρόπο, τούς πρόσφερε κλάδο ἐλαίας... Τόν ἔπληξαν, τούς ἔδωσε ἄφεση ἁμαρτιῶν... Τόν πλήγωσαν, τούς ἔδωσε συγχώρεση... Τόν κτύπησαν, τούς εὐλόγησε...».

Βιώνοντας τό οὐράνιο καί λυτρωτικό πνεῦμα τοῦ Κυρίου μας, ἤθελε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νά βαπτισθοῦν, νά γνωρίσουν συνειδητά τόν Χριστιανισμό καί νά γευθοῦν τίς οὐράνιες καί μυσταγωγικές του χαρές. Ὡς ἐκ τούτου ἡ τελευταία προτροπή τοῦ Κυρίου, «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη...» (Ματθ. 28, 19), δέν τόν ἄφησε ἀσυγκίνητο. Ἀγωνίστηκε νά μεταφέρει τό λυτρωτικό μήνυμα τοῦ Κυρίου καί στήν Ἀφρική.

Στήν Κένυα βάπτισε χιλιάδες ἰθαγενεῖς καί ἱδρυσε τήν Ἱερατική Σχολή, ἡ ὁποία λειτουργεῖ μέχρι σήμερα, φέρουσα τό ὄνομά Του. Σ' αὐτήν φοιτοῦν μαῦροι ἱεροσπουδαστές, οἱ ὁποῖοι στή συνέχεια στελεχώνουν τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ Σχολή αὕτη ἀποτελεῖ μιά ἀέναη πηγή χριστιανικῆς προσφορᾶς, γιά τήν ἐξωτερική ἱεραποστολή τῆς Ἐκκλησίας μας.

Θεολογικῶς ἐκφραζόμενος, θά μπορούσα νά πῶ, ὅτι ὁ Μακάριος καθ' ὅλη τήν περίοδο τῆς ζωῆς του βρισκόταν σέ μιά σχέση ἀλληλοπεριχώρησης μέ τόν πολυφίλητο λαό του. Ἦταν «Ἐξαίρετος», γιά νά ἐκφραστῶ μέ τούς λόγους τοῦ μεγάλου σκευοφύλακα τῆς Λευκωσίας, τοῦ ἱερέως Λεοντίου, «καί ὑπέροχος ἐν ἀρχιερεῦσι πᾶσι καί πατριάρχαις αὐτοῖς, βασιλικοῖς δῆπου ἀπαστράπτων γνωρίσμασι, σκήπτρῳ, πορφύρᾳ τε καί στεφάνῳ, καί χαρᾷ κτήρων ὑπογράφων δι' ἐρυθρῶν».

Πιστεύω, ὅτι πολύ δίκαια ἡ Ἀκαδημία Ἱστορικῶν Μελετῶν τοῦ Λονδίνου, τό 1984, τόν ἀνακήρυξε ἕνα ἀπό τούς τέσσερις μεγάλους τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα μαζί μέ τόν Οὐίνστον Τσιόρτσιλ τῆς Ἀγγλίας, τόν Τζιὼν Κέννεντυ τῆς Ἀμερικῆς καί τόν Μαχάντμαν

Κάντι τῆς Ἰνδίας.

Ἡ ἀντικειμενική αὐτή ἀπόφαση δηλώνει περίτρανα τό μεγα-
λειό τῆς προσωπικότητος τοῦ πνευματικοῦ καί πολιτικοῦ μας Τα-
γοῦ, πού σήμερα καθηκόντως τιμοῦμε. Δέν ἦταν ἀπλῶς ὁ μέγας
Ἡγέτης τῆς Κύπρου· δέν ἦταν μονάχα ἡ μεγάλη ἱστορική καί ἡγε-
τική φυσιογνωμία τοῦ νεότερου Ἑλληνισμοῦ· ἦταν καί μέγας
ἀνάμεσα στοὺς μεγάλους τῆς οἰκουμένης!

Συμπερασματικά θά ἔλεγα, ὅτι ὁ Μακάριος ἦταν μιά φωτι-
σμένη καί πολυδιάστατη προσωπικότητα, πλημμυρισμένη ἀπό
ὕψηλόφρονες ἰδεολογικούς ὁραματισμούς. Στήν ψυχοσύνθεσή
μας βρίσκεται στό ἴδιο ὕψος, πού εἶναι καί οἱ μεγάλοι Πατέρες
τῆς Ἐκκλησίας μας. Γι' αὐτό καί πάντοτε τόν νοιώθαμε ὡς τόν
πνευματικό μας Πατέρα καί τόν ἐμπνευσμένο μας Καθοδηγητή.
Ἦταν ὁ σημαιοφόρος τῶν πόθων καί τῶν ἐλπίδων μας. Πρότυπο
συνειδητοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός. Πρότυπο ἐθνικοῦ καί χαρι-
σματικοῦ Ἡγέτη. Πρότυπο εὐψυχίας καί ἀγωνιστικότητος. Πρό-
τυπο χρέους καί προσήλωσης πρὸς τὴν Ἐκκλησία καί τὴν Πατρί-
δα.

Στὴ συνείδησή μας ἀναδείχθηκε καί παραμένει ἓνα ἱνδαλμα
καί ἓνα ἄγαλμα Ἑλληνοχριστιανικῆς Ἀρετῆς!